

พระราชพิธีหล่อพระชัยวัฒน์
ประจำรัชกาล

มีพระบรมราชโองการเหนือเกล้าฯ สั่งว่า ตามราชประเพณีสืบมา เมื่อขึ้นรัชกาลใหม่แล้วย่อมทรงสถาปนาหล่อพระพุทธรูปปฏิมากรพระชัยวัฒน์ขึ้นไว้ประจำรัชกาลนั้น ครองนั่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ ไหร่ค่านวณพระฤกษ์ศกมงคลขึ้นทุกเกล้าฯ ถวาย ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพนักงานจัดตกแต่งการณวัดพระศรีรัตนศาสดาราม มีกำหนดการพระฤกษ์ดังต่อไปนี้

ที่หน้าวัดออกทางประตูพระระเบียงตรงหน้าพระอุโบสถตอนข้างเหนือ ปลุกโรงพระราชพิธีมียกพื้นเป็นที่ตั้งเตาสุ่มพิมพ์และหลอมเงินหล่อพระพุทธรูปหลังหนึ่ง ข้างประตูข้างใต้สำหรับพราหมณ์กระทำพิธีมียกพื้นกันผ้าขาวเป็นฝารอบหลังหนึ่งหันหน้าโรงมาทางทิศเหนือ มีฉ้อฟ้าโบริกาทางนาคทั้งสองหลัง และบักราชวัตรฉัตรธงผูกต้นกล้วยต้นอ้อยสี่มุมโรงพระราชพิธีทั้งสองหลัง ที่โรงพระราชพิธีที่จะหลอมเงินสุ่มพิมพ์หล่อพระพุทธรูปนั้น ตั้งศาลบูชาเทวดาอยู่ในราชวัตรทั้งสี่มุม ตอนตรงกลางทิศวันออกศาล ๑ และทิศตะวันตกศาล ๑ รวมเป็น ๒ ศาลไว้พร้อม

วันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๔๖๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๓ หน้า ๒๐๕๘

วันที่ ๑๘ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๖๕ เจ้าพนักงานได้จัด
ตกแต่งในพระอุโบสถ ตั้งพระแท่นมณฑลตรงหน้าธรรมาสน์
ศิลาพร้อมด้วยเครื่องพระมณฑล ตั้งโต๊ะหมู่ทอง เชิญพระชัย
วัฒน์ประจำรัชกาลทั้ง ๖ รัชกาล และพระชัยเนาโลหพระ
บาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๔ พระชัยเนาโลหพระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ พระพุทธรัตนาวิไลในรัชกาล
ปัจจุบัน ประดิษฐานบนโต๊ะหมู่ทองบนพระแท่น มณฑลพร้อม
ด้วยเครื่องสักการบูชา หน้าพระแท่นมณฑลทอดเครื่อง
นมัสการทองใหญ่พระแท่นทรงกราบ ตั้งพานทองรองพิมพ์
พระพุทธรูปปฏิมากร พระชัยวัฒน์ประจำรัชกาลที่จะทรงหล่อ
ขึ้นใหม่เหนือโต๊ะทอง เคียงเครื่องนมัสการทิศอุดร ตั้ง
พานทองรองเงินที่จะหลอมมีปิดคลุมเหนือโต๊ะทอง เคียง
เครื่องนมัสการทิศทักษิณ ที่ตรงประตูกกลางพระอุโบสถตั้ง
เคียงพระสวดภาณวาร ข้างเคียงทิศเหนือตั้งเคียงพระนั่งปรก
หน้าเคียงพระสวดภาณวารตั้งแท่นรองตู้เทียนชัย มีด้าย
สพานสายสัญญาณ โยงจากแว่นฟ้าบุษบก พระมหามณเฑียรตน
ปฏิมากรมายังพระแท่นมณฑลถึงตู้เทียนชัยและเคียงพระสวด
ภาณวาร ข้างผนังด้านเหนือตั้งอาสน์สงฆ์เจริญพระพุทธมนตร์
ข้างผนังด้านใต้ตั้งพระราชบัลลังก์ ต่อมาทางทิศตะวันออก
ตั้งเก้าอพระบรมวงศานุวงศ์เฝ้าทูลลอองธุลีพระบาท

เล่ม ๔๓ หน้า ๒๐๕๕ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๔๖๕

ส่วนที่โรงพระราชพิธีหน้าวัดซึ่งเป็นทีสำหรับพราหมณ์กระ
ทำพิธี ตั้งเตียงมณฑลน้อยหันหน้ามาทางทิศอุดร เจริญ
เทวรูปประดิษฐานในเตียงมณฑลน้อยคือ รูปพระอิศวร
และรูปพระอุมาเบ็องขวา พระพรหมเบ็องซ้าย ต่อออกมา
รูปพระมหาพิฆเณศพระนารายณ์ ตั้งรูปพระลักษมีเบ็องขวา
พระมเหศวรเบ็องซ้าย ต่อออกมาหน้าเตียงตั้งกะบะเกรือง
บูชา ต่อลงมาตั้งโต๊ะโรยแป้งสี ๕ สีประดิษฐานเทวรูป
นพเคราะห์ ถัดออกมาตั้งโต๊ะโรยแป้งขาวตั้งถ้วยเบญจครรภ์
ตั้งหม้อกวด และสังข์วางเหนือพานทอง ที่พื้นหน้าโต๊ะออกมา
ตั้งผลมะพร้าวทั้งผลแกะออกเติมน้ำมันสำหรับเป็นตะเกียงตาม
ประทีป ข้างเตียงทิศตะวันออกโรยเข้าเปลือกตั้งหม้อกุ่มภ์
บรรจุน้ำ ๘ หม้อ มีมะพร้าวอ่อนทั้งผลวางบนใบบัวปิดปาก
หม้อ ข้างเตียงทิศตะวันตกตั้งเตากุณฑ์ มีเต้าทองในเตา
ที่เสาโรงพระราชพิธีติดพรหมโองการ ผู้กราวพันผ้าขาวรอบ
ห้อยผ้าโชลกทวารทั้งแปดทิศ โรงพระราชพิธีข้างเหนือตั้ง
เตาสำหรับสุ้มพิมพ์พระพุทธรูป และเตาเบ้าหลอมเงินวงด้าย
สายสัญญาณรอบโรงพระราชพิธีโยงไปยังที่พระสงฆ์เจริญพระ
พุทธมนตร์ ในพระอุโบสถไว้พร้อมเสร็จ

วันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๔๖๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๓ หน้า ๒๑๐๐

ครั้นเวลา ๕ นาฬิกา ๑๕ นาทีหลังเที่ยง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินโดยขบวนรถยนต์พระที่นั่ง แต่พระราชวังดุสิตเข้าไปในพระบรมมหาราชวัง ประทับรถพระที่นั่งหน้าประตูหลังวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เสด็จพระราชดำเนินโดยทางลาดพระบาทขึ้นประทับในพระอุโบสถ ทรงจุดเทียนบูชาพระพุทธรูปมณฑลรัตนปฐมากร และที่พระพุทธรูปยอดฟ้าจุฬาโลก พระพุทธเลิศหล้านภาไลยและทรงเครื่องนมัสการแล้ว สมเด็จพระสังฆราชเจ้าถวายศีลทรงศีลแล้ว พระสงฆ์ราชาคณะ ๑๐ รูป มีสมเด็จพระสังฆราชเจ้าเป็นประธานเจริญพระพุทธมนตร์เป็นการตั้งนำวงด้าย เริ่มพระราชพิธีพราหมณ์ได้ทุกลเกล้า ฯ ถวายนาเทพนมตร์ด้วยพระสังข์พราหมณ์เบาสังข์ พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนตร์จบ สมเด็จพระสังฆราชเจ้าถวายอดิเรก สมเด็จพระวันรัตถวายพระพรลากลับ เวลา ๖.๓๐ ล.ท. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินกลับพระราชวังดุสิต

วันที่ ๑๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๕ เวลาเช้าพระสงฆ์ราชาคณะได้มาเข้าพระราชพิธีแต่วันนั้นเป็น ๓๐ รูป ครั้นเวลา ๙ นาฬิกา ๕๐ นาทีก่อนเที่ยง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จ

เล่ม ๔๓ หน้า ๒๑๐๑ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๔๖๕

พระราชดำเนียรโดยรถยนต์พระที่นั่งมาประทับในพระอุโบสถ
วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ทรงจุดเทียนบูชาพระมหามณเฑียรตัน
ปฐมากกร พระพุทธปฐมากกร และทรงเครื่องนมัสการทรงศีล
แล้ว ทรงจุดเทียนทองทรงตั้งสัตยาธิษฐานแล้วถวายเทียนทอง
นั้นแต่สมเด็จพระสังฆราชเจ้าทรงจุดเทียนชัย ถึงพระฤกษ์
เวลา ๗ นาฬิกา ๕๓ นาทีก่อนเที่ยงเป็นประณมพระฤกษ์ โหระ
ลั่นฆ้องชัย สมเด็จพระสังฆราชเจ้าทรงจุดเทียนชัย พระสงฆ์
๒๕ รูปสวดคาถาจุดเทียนชัย ชาวประโคมประโคมสังข์แตร
ไม้บัณเฑาะว์เครื่องดุริยดนตรี เมื่อจุดเทียนชัยแล้ว พระสงฆ์
ถวายพรพระจบ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประเคน
อาหารบิณฑบาตเลี้ยงพระสงฆ์ฯ รับพระราชทานนั้นแล้ว ทรง
ประเคนผ้าไตรยามแก่พระสงฆ์ ๓๐ รูป พระสงฆ์ถวาย
อนุโมทนา สมเด็จพระสังฆราชเจ้าถวายอดิเรก สมเด็จพระ
พระวันรัตถวายพระพรลากลับ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทรงจุดเทียนเครื่องกะบะมุกบูชาพระธรรมที่เตียงสวด พระ
ราชาคณะชั้นเตียงนั่งปรก ๑ รูป และชั้นเตียงเริ่มสวดภาณวาร
๔ รูป เวลา ๘.๕๐ ก.ท. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระ
ราชดำเนินกลับพระราชวังดุสิต ต่อนี้พระสงฆ์ราชาคณะจะได้

วันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๓ หน้า ๒๑๐๒

• ปลัดเปลี่ยนกันนั่งปรก และสวดภาณวารไปตลอดงานพระราชพิธี

เวลา ๕ นาฬิกา ๓๕ นาทีหลังเที่ยงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินโดยรถพระที่นั่งยนต์แต่พระราชวังดุสิตมาประทับในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ทรงจุดเทียนบูชาพระมหามณีนรัตนปฏิมากร พระพุทธปฏิมากร พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก พระพุทธเลิศหล้านภาไลย และทรงเครื่องนมัสการทรงศีลแล้ว พระสงฆ์ราชาคณะ ๓๐ รูป มีสมเด็จพระสังฆราชเจ้าเป็นประธานเจริญพระพุทธมนตร์ พระครูอัญญาจารย์พราหมณ์ทุกเหล่าๆ ถวายน้ำเทพมนตร์ พราหมณ์เป่าสังข์แล้วกลับไปกระทำพิธีณโรงพระราชพิธี เมื่อพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนตร์จบ สมเด็จพระสังฆราชเจ้าถวายอดิเรก สมเด็จพระวันรัตถวายพระพรลากลับ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงจุดเทียน เครื่องบูชา พระธรรมที่เตียง พระสวดพระราชอาถรรพ์ขึ้นเตียงนั่งปรก และขึ้นเตียงสวดภาณวารต่อไป เวลา ๗.๐๐ ล.ท. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินกลับพระราชวังดุสิต

เล่ม ๔๓ หน้า ๒๑๐๓ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๔๖๕

วันที่ ๒๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๕ เวลาเช้าและเพนเจ้าพนักงานได้จัดอาหารภัตต์เลี้ยงพระสงฆ์ที่ประจำสวดภาณวารเช้า ๑๐ รูปเพน ๕ รูป

เวลา ๕.๓๕ ล.ท. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินโดยรถพระที่นั่งยนตร์ แต่พระราชวังดุสิต มาประทับในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ทรงจุดเทียนเครื่องสักการบูชา พระพุทธรูปปฏิมากร และทรงเครื่องนมัสการ ทรงศีลเหมือนวันก่อนแล้ว พระสงฆ์ ๓๐ รูปมีสมเด็จพระสังฆราชเจ้าเป็นประธานเจริญพระพุทธมนตร์ พราหมณ์ถวายน้ำเทพมนตร์ พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนตร์จบ สมเด็จพระสังฆราชเจ้าถวายอดิเรก สมเด็จพระวันรัตถวายพระพรลาแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงจุดเทียน เครื่องบูชาพระกรรมที่เตียงพระสวด พระสงฆ์ราชาคณะชั้นเตียงนั่งปรกและชั้นเตียงสวดภาณวารต่อไป เวลา ๖.๕๕ ล.ท. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินกลับพระราชวังดุสิต

วันที่ ๒๑ สิงหาคม เวลาเช้าเจ้าพนักงานจัดอาหารภัตต์เลี้ยงพระสงฆ์ที่ประจำสวดภาณวารเช้าเพนเช่นวันก่อน

เวลา ๕.๔๐ ล.ท. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่ง แต่พระราชวังดุสิต มาประทับ

วันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๔๖๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๓ หน้า ๒๑๐๔

ในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ทรงจุดเทียนบูชา
พระพุทธรูปปฏิมากรและเครื่องนมัสการทรงศีลเหมือนวันก่อน ๆ
พระสงฆ์ราชาคณะ ๓๐ รูปมีสมเด็จพระสังฆราชเจ้าเป็นประธาน
เจริญพระพุทธมนตร์ พราหมณ์ถวายน้ำเทพมนตร์เช่นวันก่อน
เมื่อพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนตร์จบ สมเด็จพระสังฆราชเจ้า
ถวายอดิเรก สมเด็จพระวันรัตถวายพระพรลาแล้ว พระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงจุดเทียนเครื่องบูชา พระธรรม ที่ เคียง
พระสวดภาณวาร พระราชาคณะชั้นเคียงนั่งปรกและชั้นเคียง
สวดภาณวาร เวลา ๗.๔๕ ล.ท. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เสด็จพระราชดำเนินกลับพระราชวังดุสิต ในค่ำวันนี้เจ้าพนักงาน
จะได้สุ้มพิมพ์พระพุทธปฏิมากร พระชัยวัฒน์ประจำรัช
กาล และหลอมเงินที่จะทรงหล่อพระพุทธรูปนโรงพระราชพิธี
วันอาทิตย์ที่ ๒๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๖๕ เวลาเช้า
๗ นาฬิกา ๔๕ นาทีก่อนเที่ยง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่ง มาประทับใน พระ
อุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ทรงจุดเทียนบูชาพระพุท
ทมหามณเฑียรปฏิมากร ที่พระพุทธรูปยอดฟ้าจุฬาโลก พระพุท
ธรูปหล้าหน้าไถย และทรงเครื่องนมัสการทรงศีลแล้ว เสด็จ

เล่ม ๔๓ หน้า ๒๑๐๕ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๔๖๕

ออกจาก พระอุโบสถโดย ทางลาด พระบาท ออก ประตูพระระ
เบียงตรงหน้าพระอุโบสถเลี้ยวทางเหนือประทับพระราชอาสน์
ณโรงพระราชพิธีผันพระพักตร์สู่มงคลทิศทักษิณ โหรบูชา
พระฤกษ์ มีบายศรีศรีษะสุกรตามศาลที่ตั้งนั้น เจ้าพนักงาน
ได้เชิญพิมพ์ พระพุทธปฏิมากรพระชัยวัฒน์ประจำรัชกาล มาตั้ง
และเชิญเบ้าที่หลอมเงินมาตั้งเฉาะหน้าพระที่นั่ง พระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประสมทองคำไปลงในเบ้าแล้ว ถึง
ประณมพระฤกษ์เวลา ๗ นาฬิกา ๕๒ นาทีก่อนเที่ยง พระยา
โหราธิบดีลั่นฆ้องชัย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง
เททอง เงินหล่อ พระพุทธ ปฏิมากร พระ ชัยวัฒน์ ประจำรัชกาล
ลงในพิมพ์ พระสงฆ์ในพระราชพิธีที่ในพระอุโบสถวัดพระ
ศรีรัตนศาสดารามสวดพุทธมงคลคาถา ชาวประโคมประโคม
สังข์แตร ไม้ปัดเท้าระวี และเครื่องดุริยดนตรี ทหารปืนใหญ่
ยิงปืนพระฤกษ์ มหาฤกษ์ มหาชัย มหาจักร มหาปราบยุค
นัดตามกำลังวัน แล้วพราหมณ์หลั่งน้ำพระสังข์เทพมนตร์ที่
พระพุทธปฏิมากรพระชัยวัฒน์ประจำรัชกาลที่ทรงหล่อใหม่นั้น
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินขึ้นประทับ
ในพระอุโบสถ พระสงฆ์ถวายพรพระจบ ทรงประเคนอาหาร
บิณฑบาตเลี้ยงพระสงฆ์ฯ รับพระราชทานฉนั้นแล้ว สมเด็จพระ

วันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๔๖๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๓ หน้า ๒๑๐๖

พระพุฒาจารย์ดับเทียนชัย พระสงฆ์ทั้งนั้นสวดคาถาดับเทียน
ชัยแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประเคนรูปเทียน
แพใบวัดกุบัจจัยเครื่องไทยธรรมแก่พระสงฆ์ ๓๐ รูป ๆ ถวาย
อนุโมทนา สมเด็จพระสังฆราชเจ้าถวายอดิเรก สมเด็จพระ
วันรัตถวายพระพรลากลับ เวลา ๕.๐๐ ก.ท. พระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินกลับพระราชวังดุสิต

เวลา ๔ นาฬิกาหลังเที่ยง เจ้าพนักงานได้จัดการเชิญพระ
พุทธปฏิมากรพระชัยวัฒน์ประจำรัชกาลที่ทรงหล่อใหม่ไป ประ
ดิษฐานในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ตั้งบายศรี
แก้ว บายศรีทอง บายศรีเงิน พราหมณ์เบิกแว่น เจ้าพนักงาน
งานข้าราชการรับแว่นเวียนเทียนสมโภชแล้ว เป็นเสร็จการ

พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์

ณวันที่ ๒๖ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๖๕ พระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวประทับพระที่นั่งอัมพรสถาน ทรงพระกรุณา
โปรดเกล้า ฯ พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์แก่คณะทูต
พิเศษแห่งรัฐบาลฝรั่งเศส ซึ่งเข้ามาเจริญทางสัมพันธไมตรี
และเชื่อนามในอนุสัญญาว่าด้วยอินโดจีน คือ